

EWIDENTNY KONIEC PROGRAMU „PITAGORAS 2007”

Program PFRON „Pitagoras 2007”, był ogromną szansą dla uczelni, które zatrudniały tłumaczy języka migowego. Pozwalał na sfinansowanie większości tłumaczeń, a co za tym idzie – na zwiększenie dostępności treści dydaktycznych dla studentów niesłyszących. Niestety, Fundusz podjął decyzję o zakończeniu realizacji programu, a jest to dopiero początek studenckich kłopotów, gdyż równocześnie zmniejszona została dotacja ministerialna na rzecz studentów z niepełnosprawnością.

W numerze 1(6)/2011 niniejszego „Semestralnika” w artykule „Zabrane nadzieje” poruszyliśmy już problem kryzysu PFRON oraz wstrzymaniu dofinansowań w tym kierunku. Decyzje odnośnie realizacji programu były zmienne niczym hiperbola – od informacji o wznowieniu, po informacje o wstrzymaniu. Spowodowało to ogromną dezorientację w organizacji tłumaczeń oraz planów finansowych. Również studenci nie mogli mieć pewności, czy będą w stanie ukończyć studia bez wsparcia tłumacza.

ISTOTA TŁUMACZEŃ AKADEMICKICH

Usługa tłumaczy języka migowego w AGH i UP polega na tłumaczeniu treści zajęć dydaktycznych, egzaminów

i zaliczeń. Dodatkowo, tłumacz wspiera studenta w trakcie załatwiania spraw związanych z tokiem studiowania (np. sprawy formalne, konsultacje), a także w innych sprawach związanych ze środowiskiem akademickim m.in.: na konferencjach, obozach i spotkaniach integracyjnych.

Studenci nie(do)słyszający bez stworzenia specjalnych warunków kształcenia i wsparcia ze strony BON AGH i UP nie mogliby funkcjonować na zasadach porównywalnych z pełnosprawnymi studentami. Ich dostęp do informacji przekazywanych w trakcie zajęć jest bardzo ograniczony.

Należy brać pod uwagę, że tłumaczenia na uczelni są trudniejsze, niż w urzędach. Tłumaczenie zajęć dydaktycznych (szczególnie przedmiotów specjalistycznych, technicznych) na studiach wymaga większej wiedzy, przygotowania i skupienia. Tłumaczenia języka migowego to coś więcej niż tylko zastępowanie wyrazów języka fonicznego znakami języka migowego. To proces niezwykle złożony, wymagający od tłumacza szczególnych zdolności kognitywnych, językowych i interpersonalnych. Aby dobrze przełożyć treść komunikatu z języka wyjściowego na język docelowy, tłumacz musi przede wszystkim bardzo dobrze zrozumieć sens wypowiedzi w języku wyjściowym. W zasadzie, tłumacze języka migowego, podobnie jak tłumacze

ustni, powinni się specjalizować w określonych dziedzinach tłumaczenia. Specjalizacja zapewnia bowiem wyższą jakość tłumaczenia wynikającą przede wszystkim ze znajomości tematu oraz doświadczenia zawodowego ze strony tłumacza.

WEJŚCIE W ŻYCIE USTAWY O JĘZYKU MIGOWYM

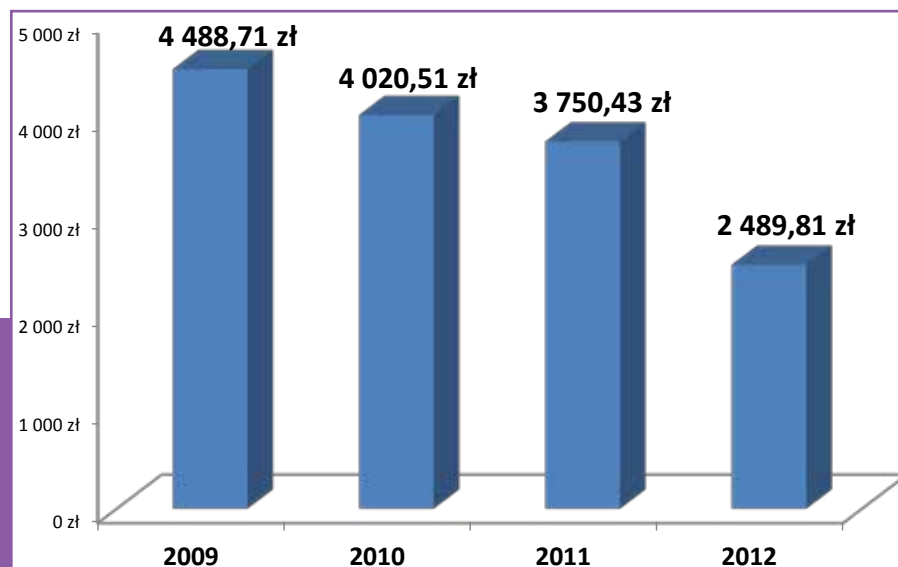
1 kwietnia 2012 r. weszła w życie ustawa o języku migowym i innych środkach komunikowania się. Ustawa ta ma pomagać w przełamywaniu barier komunikowania się m.in. między osobami głuchymi a słyszącymi. Na mocy tej ustawy instytucje państwowe są zobowiązane zapewnić swoim petentom pełen dostęp do informacji poprzez zapewnienie tłumacza języka migowego. Ustawa mówi również o źródłach finansowania tłumaczeń. Co prawda, ustawa ta wprost nie obowiązuje w uczelniach, ale może służyć jako wskazówka jak należy postępować.

ZAKOŃCZENIE PROGRAMU „PITAGORAS”

W obliczu zmniejszonej dotacji ministerialnej, program „Pitagoras 2007” mógł okazać się ogromnym wsparciem w finansowaniu tłumaczy. Uczelnie podjęły się listownej korespondencji z PFRONem, którą we fragmentach (list PFRON do BON AGH z dnia 02.08.2012r.) prezentujemy poniżej:

(...) PFRON uprzejmie informuje, że z uwagi na wynikające z ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym możliwości finansowania ze środków publicznych zadań związanych z kształceniem studentów i doktorantów, będących osobami niepełnosprawnymi, realizacja przedmiotowego programu została z dniem 18 lipca br. zakończona.

Obowiązujące w programie „Pitagoras 2007” formy wsparcia, w tym dofinansowanie kosztów usług tłumacza migowego, mogą być bowiem finansowane w ramach kwoty dotacji przekazywanej uczelniom z budżetu państwa. Algorytm podziału dotacji uwzględnia m.in. liczbę studentów i doktorantów niesłyszących lub

Wykres pokazuje fundusze pochodzące z dotacji MNiSW przypadające na 1 studenta niesłyszącego AGH w minionych latach

słabosłyszących. W algorytmie wprowadzono współczynnik zwiększający kwotę dotacji w zależności od rodzaju niepełnosprawności. Dla studentów i doktorantów niesłyszących lub słabosłyszących, współczynnik ten wynosi 3,6. Dla porównania: w przypadku osób niewidomych, słabowidzących lub z dysfunkcją narządu ruchu – wynosi on 2,9 a dla pozostałych studentów z innymi niepełnosprawnościami wynosi 1,4.

(...) Osoby niepełnosprawne z dysfunkcją słuchu mogą ubiegać się także o dofinansowanie ze środków PFRON na podstawie art. 35a ust. 1 pkt 7 lit. f ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

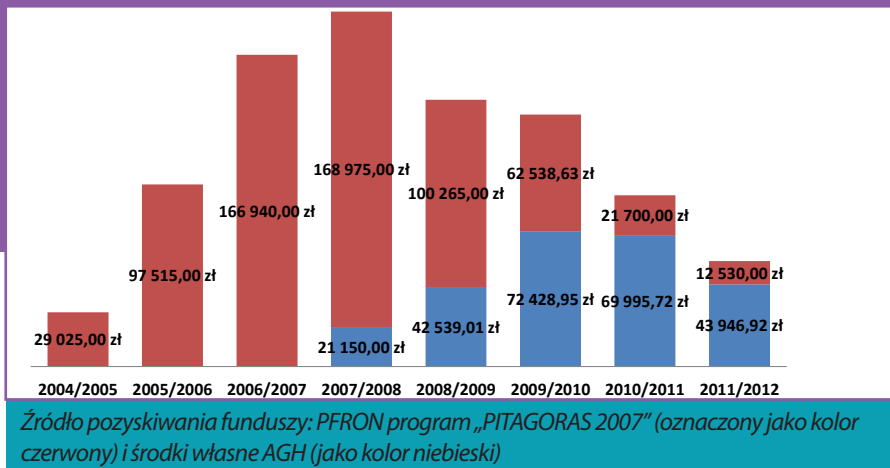
(...) Wskazane w niniejszym piśmie okoliczności uzasadniają odstąpienie od realizacji programu „pitagoras 2007”. W przeciwnym razie powstałaby możliwość finansowania tych samych zadań z różnych źródeł gospodarujących środkami PFRON. Dalsza realizacja programu „Pitagoras 2007” mogłaby skutkować także zastępowaniem środków dotacji budżetowej środkami PFRON.

Eugeniusz Wilczyński – Zastępca Dyrektora Wydziału Realizacji Programów

DOTACJE Z MNISW

Środki dotacji MNiSW na kształcenie studentów niepełnosprawnych są nieadekwatne w przypadku studentów głuchych potrzebujących pomocy tłumaczy języka migowego. Tych znacznie podwyższonych kosztów nie rekompensuje najwyższy wskaźnik w algorytmie podziału dotacji. Należy rozważyć zmiany w tym zakresie np. stworzenie specjalnego programu, z którego ta specjalistyczna i kosztochłonna usługa byłaby finansowana, a środki powinny „iść za” studentem korzystającym z tej formy wyrównania szans edukacyjnych. W przypadku braku takiego programu budżety, które mają w dyspozycji BON na uczelniach, które mają kilka grup studentów głuchych, nie wytrzymają tak dużego obciążenia finansowego, co może skutkować ograniczeniem dostępu do edukacji na poziomie wyższym dla osób głuchych lub dla studentów z innymi rodzajami niepełnosprawności (w przypadku gdy jeden do kilku procent studentów niepełnosprawnych skonsumentuje większość środków z dotacji).

Dotacja ministerialna każdego roku ulegała pomniejszeniu. Podane w wykresie kwoty są nieadekwatne do

kosztów zatrudnienia profesjonalnych tłumaczy języka migowego. Powyższe wykresy są nieporównywalne.

Średni roczny koszt usług tłumaczy języka migowego w AGH oraz UP przypadający na 1 grupę (tj. w większości przypadków dla jednego studenta) wynosi około 50 000 zł.

Dla przykładu przytoczyć należy UP, na którym studiuje obecnie 10 studentów korzystających z usług tłumaczy języka migowego. Szacuje się, iż w roku akademickim 2012/2013, koszt zatrudnienia tłumaczy dla 10 studentów wynosić będzie około 131 300 zł semestralnie, czyli 262 600 zł rocznie. Jest to ogromna część otrzymanej z ministerstwa dotacji, a nie należy zapominać o realizacji innych nieodzownych takich jak lektoraty języków obcych dla studentów z niepełnosprawnością (zwykle 3 grupy na semestr), zatrudnienie asystentów osób niepełnosprawnych oraz inne działania wynikające z ustawy o szkolnictwie wyższym, dotacja jest niewystarczająca. Realizacja programu „Pitagoras” pozwoliłaby na pokrycie połowy tych kosztów.

Nawet najwyższy współczynnik w algorytmie naliczania dotacji dla studentów głuchych pokrywa tylko w kilku procentach koszty związane z zatrudnieniem tłumacza.

INNE ŹRÓDŁA

Ustawa o języku migowym wprowadziła dofinansowanie ze środków PFRON usług tłumaczy języka migowego poprzez powiaty (MOPS lub PCPR), jednak wniosek o dofinansowanie musi składać osoba fizyczna (student) a nie uczelnia, wymagany jest wpis do rejestru tłumaczy PJM (Polski Język Migowy), SJM (System Językowo – Migowy) prowadzonego przez wojewodę oraz wysokość dofinansowania usług tłumacza j. migowego nie może

być wyższa niż 2% przeciętnego wynagrodzenia za godzinę jej świadczenia (obecnie to ok. 70 zł).

Za to ustawa ta wprowadziła również dofinansowanie ze środków PFRON kursów i szkoleń języka migowego. Z dofinansowania może skorzystać osoba głucha (dofinansowanie do 95% kosztów szkolenia), członkowie rodziny osób głuchych oraz osoby mające z nią stały lub bezpośredni kontakt (do 90%). Wniosek o dofinansowanie składa osoba fizyczna w oddziale PFRON właściwym ze względu na miejsce zamieszkania. Wysokość dofinansowania, nie może być wyższa niż 20% przeciętnego wynagrodzenia (obecnie ok. 700 zł).

CO DALEJ?

Ustawa o języku migowym daje studentom możliwości korzystania z tłumaczy języka migowego także poza uczelnią oraz realizację na szerszą skalę szkoleń i kursów języka migowego, co w perspektywie wieloletniej powinno rozwiązać problem małej liczby tłumaczy mogących pełnić swoje funkcje na zajęciach dydaktycznych (ten problem widoczny jest bardzo na studiach stacjonarnych). Niemniej jednak sytuacja na uczelniach (miejmy nadzieję, że chwilowo) pogorszyła się z uwagi na zakończenie realizacji programu PFRON – „Pitagoras 2007”. Nie wiadomo jak szybko i na jaką skalę tę lukę będą mogły wypełnić powiaty. Wymaga to wzięcia części odpowiedzialności przez studentów głuchych. Pozostaje mieć nadzieję, na powstanie programu, który zapewniłby możliwość choćby częściowego finansowania tłumaczy, a co za tym idzie, zwiększyłoby to dostępność uczelni.

Anna Butkiewicz (AGH)
Anna Suberlak (UP)